

Association of social security feeling and demographic factors in women heading households in Qazvin

M. Alijanzadeh*

S. Amiriyani**

A.Niknami***

*M.Sc. in Health Care Management, Social Determinants of Health Research Center, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

**M.Sc. in Social Science Research, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

***M.Sc. in Public Administration Management, Qazvin Islamic Azad University, Qazvin, Iran

*Abstract

The aim of this analytical study was to investigate the association of social security feeling and Demographic factors in women heading households of Qazvin in 2014. The study subjects were 310 women heads of households selected by random sampling method. Data were collected through a standardized questionnaire for social security feeling. Mean communication security score was 2.13. Mean emotional, physical, and financial security scores were 2.71, 2.54, and 2.27, respectively. Mean social security score was 2.41 in women heading households. The association of heads' income, family size, and heads' education level with social security feeling was statistically significant. It seems that providing free consultation is effective to increase communication security in women heading households and providing job opportunities appropriate for their financial needs is effective to promote social security feeling.

Keywords: Female heading households, Social Security, Social Welfare

Citation: Alijanzadeh M, Amiriyani S, Niknami A. Association of social security feeling and demographic factors in women heading households in Qazvin. J Qazvin Univ Med Sci. 2015; 19 (5): 66-70.

Corresponding Address: Somayeh Amirian, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

Email: Amirian_s@gmail.com

Tel: +98-028-32239259

Received: 7 Feb 2015

Accepted: 7 Jun 2015

رابطه احساس امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار با برخی عوامل جمعیتی در شهر قزوین

مهران علیجانزاده*

سمیه امیریان**

عباس نیک نامی***

* کارشناس ارشد مدیریت بهداشت و درمان مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران
 ** کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران
 *** کارشناس ارشد مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، قزوین، ایران

آدرس نویسنده مسؤول: قزوین، بلوار باهنر، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، تلفن ۳۲۳۹۲۵۹-۰۲۸

Email: Amirian_s@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۱۷

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۱/۱۸

* چکیده

هدف این مطالعه تحلیلی تعیین رابطه احساس امنیت اجتماعی در زنان سرپرست خانوار شهر قزوین با برخی عوامل جمعیتی در سال ۱۳۹۳ بود. پرسشنامه استاندارد احساس امنیت اجتماعی با روش مصاحبه توسط پرسشگر آموزش دیده برای ۳۱۰ نفر از زنان سرپرست خانوار تکمیل شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. میانگین امنیت ارتباطی در زنان سرپرست خانوار ۲/۱۳ و امنیت عاطفی، جانی و مالی به ترتیب ۲/۵۴، ۲/۲۷ و ۲/۲۷ بود. میانگین احساس امنیت اجتماعی در زنان سرپرست خانوار ۲/۴۱ و بین میزان درآمد زنان سرپرست خانوار، تعداد افراد تحت تکفل، تحصیلات زنان سرپرست خانوار با احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی‌دار برقرار بود. ارایه مشاوره رایگان جهت ارتقای امنیت ارتباطی و ایجاد شغل‌های متناسب با رفع نیازهای مالی زنان در ارتقای احساس امنیت اجتماعی آن‌ها مؤثر به نظر می‌رسد.

کلیدواژه‌ها: زنان سرپرست خانوار، امنیت اجتماعی، رفاه اجتماعی

* مقدمه

واقعیت بود که آسیب‌پذیری زنان سرپرست خانوار نسبت به زنان معمولی بیش‌تر است و برای پیاده‌سازی عدالت در جامعه می‌بایست زنان سرپرست خانوار بیش‌تر مورد توجه قرار گیرند.^(۵)

نتایج مطالعه احمدی و همکاران در سندج نشان داد که حمایت‌های اجتماعی و شرایط محل سکونت سهم بسزایی در احساس امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار ایفا می‌کند.^(۶) بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه احساس امنیت اجتماعی در زنان سرپرست خانوار با برخی عوامل جمعیتی انجام شد.

* مواد و روش‌ها:

این مطالعه تحلیلی در سال ۱۳۹۳ بر روی ۳۱۰ زن سرپرست خانوار شهر قزوین انجام شد. این افراد با در نظر گرفتن دقت ۰/۰۵، احتمال ۰/۵ (عدم احساس امنیت اجتماعی در زنان) و ضریب اطمینان ۱/۹۶ به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. معیارهای ورود به

امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت در جامعه اختصاص می‌دهند. در بُعد ذهنی مراد از امنیت، احساس آرامش یا احساس عدم تهدید و ترس ناشی از محیط است.^(۱) علل بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی، عدم وجود احساس امنیت اجتماعی است. احساس امنیت در گروه‌های مختلف اجتماعی، شدت و گستره متفاوتی دارد که این مسأله در زنان، به خصوص زنان سرپرست خانوار از اهمیت بالایی برخوردار است.^(۲)

نتایج مطالعه ویور در آمریکا نشان داد زنانی که احساس امنیت اجتماعی برای آنان قطعی و ملموس است، در جامعه مشارکت فعال‌تری خواهند داشت. وی معتقد است، احساس امنیت اجتماعی در چهار حیطه امنیت ارتباطی، امنیت عاطفی، امنیت جانی و امنیت مالی خلاصه می‌شود.^(۳) در مطالعه دابیپهلا زنان معمولی نسبت به زنان سرپرست خانوار احساس امنیت اجتماعی بیش‌تری داشتند.^(۴) مطالعه سخامپو نیز بیان‌گر این

برابر با ۰/۸۰ و ضریب آزمون - بازآزمون برابر ۰/۸۵ بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS ۱۸ و آزمون‌های آماری آنووا و همبستگی پیرسون تحلیل شدند.

* یافته‌ها:

از بین ۳۱۰ زن سرپرست خانوار، ۱۱۲ نفر (۳۶/۴ درصد) دامنه سنی بین ۴۰ تا ۴۹ سال داشتند. ۱۳۲ نفر (۴۲/۶ درصد) بی‌سواد بودند و تنها ۱۵ نفر (۴/۸ درصد) تحصیلات دانشگاهی داشتند. ۱۵۴ نفر از زنان سرپرست خانوار (۴۹/۶ درصد) میانگین درآمد ماهیانه کم‌تر از ۱۰۰ هزار تومان داشتند و تنها درآمد ۵۰ نفر (۱۶/۲ درصد) بیش‌تر از ۵۰۰ هزار تومان در ماه بود. تعداد افراد تحت تکفل ۱۹۰ نفر (۶۱/۴ درصد) بین ۱ تا ۳ نفر بود و تنها ۶۱ نفر (۱۹/۷ درصد) دارای افراد تحت تکفل نبودند. ارتباط با خویشاوندان دور، دفاع اعضای خانواده از یکدیگر در شرایط حساس، ترس از رفت و آمد در سطح شهر و توانایی در تأمین نیازهای ضروری از جمله زیر حیطه‌های با نمره پایین در چهار حیطه مورد بررسی بودند (جدول شماره ۱).

مطالعه سرپرست خانوار بودن (به علت فوت یا طلاق از همسر) و سکونت در شهر قزوین بود. اطلاعات مورد نیاز جهت یافتن زنان سرپرست خانوار و محل زندگی آن‌ها توسط سازمان بهزیستی، کمیته امداد و اداره کل بنیاد شهید قزوین فراهم شد. زنان سرپرست خانوار با تمایل در مطالعه شرکت کردند و در صورت عدم تمایل برای شرکت در مطالعه، از تحقیق خارج می‌شدند.

داده‌ها از طریق پرسش‌نامه استاندارد که روایی آن توسط سایر مطالعه‌ها به اثبات رسیده بود، (۷۶) توسط مصاحبه پرسش‌گر با مراجعه به محل سکونت آن‌ها جمع‌آوری شد. پرسش‌نامه شامل چهار حیطه امنیت ارتباطی، امنیت عاطفی، امنیت جانی و امنیت مالی بود که به ترتیب هر کدام شامل ۱۱، ۶، ۶ و ۵ سؤال بودند. سؤال‌های جمعیتی شامل سن، تحصیلات، درآمد (بدون احتساب درآمد حاصل از هدفمندی یارانه‌ها) و تعداد افراد تحت تکفل بود. نحوه امتیازدهی پرسش‌نامه براساس مقیاس لیکرت از کاملاً موافق (نمره ۴) تا کاملاً مخالف (نمره صفر) بود. در سؤال‌های با بار منفی نحوه امتیازدهی به صورت معکوس بود. ضریب توافق درونی پرسش‌نامه

جدول ۱- میانگین امتیاز زیرحیطه‌های مرتبط با احساس امنیت اجتماعی در زنان سرپرست خانوار مورد مطالعه (۳۱۰ نفر)

حیطه‌ها	سؤال‌های احساس امنیت اجتماعی	میانگین
امنیت ارتباطی	به نظر من روابط بر تثبیت موقعیت ما تأثیر دارد.	۲/۸۱±۰/۷۶
	من با والدین خود رابطه صمیمانه دارم.	۲/۶۹±۰/۶۸
	من با فرزندان خود رابطه صمیمانه دارم.	۳/۱۳±۰/۸۳
	من با هم قومی‌های خود رابطه صمیمانه دارم.	۲/۱۸±۰/۵۹
	من با همسایگان خود رابطه صمیمانه دارم.	۱/۵۲±۰/۴۳
	من با دوستان خود رابطه صمیمانه دارم.	۱/۶۶±۰/۵۶
	من با خویشاوندان نزدیک خود رابطه صمیمانه دارم.	۲/۲۲±۰/۵۹
	من با خویشاوندان دور خود رابطه صمیمانه دارم.	۱/۲۳±۰/۶۷
	من قادر به برقراری روابط با اطرافیان خود هستم.	۱/۲۲±۰/۵۴
	من به برقراری ارتباط با افراد غریبه تمایل دارم.	۲/۷۸±۰/۷۲
امنیت عاطفی	من به ارتباط بین زن و مرد غریبه تمایل دارم.	۲/۰۴±۰/۴۹
	همه اعضای خانواده در موقع لزوم از همدیگر دفاع می‌کنند.	۱/۸۱±۰/۴۳
	همه اعضای خانواده عشق و علاقه خود را به هم ابراز می‌دارند.	۲/۹۳±۰/۵۷
	همه اعضای خانواده مشتاقند که با همدیگر و سر یک سفره غذا بخورند.	۲/۲۱±۰/۶۹
	همه اعضای خانواده می‌توانند نظرات خود را آزادانه ابراز نمایند.	۲/۶۶±۰/۶۲
	همه اعضای خانواده بسیار علاقمندند که با یکدیگر مسافرت کنند.	۲/۸۵±۰/۷۴
	همه اعضای خانواده در هنگام بروز مشکلات به سرپرست خانوار کمک می‌کنند.	۲/۷۹±۰/۵۵
	من از طرف افراد ذکور خانواده (پسر، برادر و پدر) مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرم.	۳/۳۹±۰/۷۶
	همه اعضای خانواده به نظرات من احترام می‌گذارند و حقوق من را رعایت می‌کنند.	۲/۹۰±۰/۵۴
	من بدون نگرانی از مزاحمت‌های خیابانی در مسیرهای خلوت رفت و آمد می‌کنم.	۲/۱۶±۰/۴۹
امنیت جانی	من تنها ماندن در خانه را دوست ندارم.	۲/۶۷±۰/۵۳
	من بدون هیچ‌گونه ترس و نگرانی در خیابان‌های شهر رفت و آمد می‌کنم.	۲/۰۴±۰/۶۶
	من سعی می‌کنم به هیچ وجه در شب از خودروهای مسافربری شخصی استفاده نکنم.	۲/۸۳±۰/۶۹
	من هیچ‌گونه نگرانی بابت بازپرداخت مبالغ قرض گرفته شده و وام‌های بانکی ندارم.	۲/۹۴±۰/۵۴
	من با واگذاری پس‌اندازهای خود برای سرمایه‌گذاری به افراد مطمئن موافق هستم.	۱/۵۵±۰/۴۶
	من به تنهایی و بدون کمک دیگران قادر به انجام خرید و فروش منزل، خودرو و غیره هستم.	۱/۹۱±۰/۶۸
	من در تأمین نیازهای ضروری خود توانا هستم.	۱/۶۱±۰/۵۹
	به نظر من حمایت مالی مستمر از زنان سرپرست خانوار لازم است.	۲/۳۴±۰/۶۸

آماده‌سازی غذا، دسترسی ضعیف به نیازهای پایه سلامت، تنهایی و شرایط روحی- روانی بد، تغذیه ضعیف، مواجهه با فقر و مشارکت اجتماعی پایین،^(۹) در مطالعه بهیمان زنان معمولی از احساس امنیت اجتماعی مطلوبی برخوردار بودند.^(۱۰) وضعیت احساس امنیت اجتماعی در مطالعه حاضر بالاتر از مطالعه آسیابور و پایین‌تر از مطالعه بهیمان بود که دلیل این امر شرایط اقتصادی- اجتماعی پایین کشور نیجریه و همچنین بررسی زنان معمولی در شهر کرمان بود.

به طور کلی در مطالعه حاضر احساس امنیت اجتماعی در زنان سرپرست خانوار در شرایط ایده‌آل قرار نداشت. ارتقای تحصیلات و آموزش صحیح به زنان سرپرست خانوار، ایجاد مشاغل مناسب جهت تأمین درآمد کافی برای آنها، مشاوره روان‌شناسی خانوار تحت پوشش این زنان جهت ارتقای سطح ارتباط و استحکام صمیمیت و تعامل افراد با یکدیگر و در نهایت حمایت و تأمین نیازهای اساسی این خانوارها توسط سازمان‌های حمایتی، پیشنهاد می‌شود.

* سپاس‌گزاری:

از همکاری مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی قزوین و دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان قدردانی می‌شود.

* مراجع:

1. Davidson L, Demaray M, Mlecki C, Ellonen K. United States a finish adolescent's perceptions of social support: a cross cultural analysis. *International Journal of School and Educational Psychology* 2008; 29 (3): 363-75.
2. Abaszadeh M, Bodaghi A. Empowerment of women heads of household. *Family and Economic* 2010; 3 (5): 29-36. [In Persian]

در مجموع، امنیت عاطفی با میانگین $2/71 \pm 0/52$ دارای بیش‌ترین امتیاز و امنیت ارتباطی با میانگین $2/13 \pm 0/48$ دارای کم‌ترین امتیاز بود. میانگین احساس امنیت اجتماعی (شامل ۴ حیطه ارتباطی، عاطفی، جانی و مالی) در زنان مورد مطالعه $2/41 \pm 0/43$ بود. با توجه به آزمون آنووا بین تحصیلات سرپرست خانوار با احساس امنیت اجتماعی ($P=0/01$) و با توجه به آزمون همبستگی بین میزان درآمد ($P=0/042$) و تعداد افراد تحت تکفل سرپرستان خانوار ($P=0/021$) با احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی‌دار آماری برقرار بود.

* بحث و نتیجه‌گیری:

این مطالعه نشان داد احساس امنیت اجتماعی در زنان سرپرست خانوار شهر قزوین با میانگین $2/41 \pm 0/43$ در شرایط متوسط قرار داشت. در مطالعه احمدی در سندج بین سطح تحصیلات زنان با احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی‌داری برقرار بود که نشان‌دهنده اثر تحصیلات بر ارتقای احساس امنیت اجتماعی است و با مطالعه حاضر نیز همخوانی داشت.^(۶)

نتایج مطالعه میرزایی نشان داد که امنیت ارتباطی، مالی، جانی و عاطفی در زنان سرپرست خانوار در حد متوسط بود و امنیت عاطفی در بالاترین و امنیت ارتباطی در پایین‌ترین سطح قرار داشت. بین احساس امنیت اجتماعی و تعداد افراد تحت تکفل سرپرست خانوار رابطه معنی‌دار برقرار بود که همسو با مطالعه حاضر بود.^(۷) در مطالعه نیازی اکثر زنان، احساس امنیت اجتماعی در حد متوسط داشتند، اما زنان شمال تهران از احساس امنیت اجتماعی بالاتری برخوردار بودند که می‌توان دلایل این امر را شرایط اجتماعی و اقتصادی بهتر مناطق شمال تهران نسبت به جنوب آن دانست.^(۸) نتایج مطالعه آسیابور در نیجریه بیان‌گر پایین بودن احساس امنیت اجتماعی در زنان سرپرست خانوار به علل زیر بود: نگهداری از فرزندان یتیم، نبود درآمد منظم و کافی، بیماری‌های متعدد و آسیب‌پذیری، کشمکش جهت تهیه و

3. Weaver D. Social security and social support. *Journal of Gerontology* 2010 Jun; 61 (1): 24-34.
4. Dubihlela J. Dubihlela D. Social grants impact on poverty among the female-headed households in South Africa: a case analysis. *Mediterranean Journal of Social Sciences* 2014 May; 5 (8): 160-7.
5. Sekhampu, T. Socio-economic determinants of poverty amongst female-headed households in a South African Township. *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies* 2012 Apr; 1 (4): 409-18.
6. Ahmadi M, Kaldi A. Women social security in sanandaj. *Women and Society* 2012; 3 (4): 1-9. [In Persian]
7. Mirzaii M, Abdolahi Z, Kamarbeygi K. Social factors and social security, female-headed households. *Social Security Studies* 2013; 1: 79-86. [In Persian]
8. Niazi M, Farshadfar Y. The relationship between social identity and social security for women. *Sociological Studies* 2011; 1 (3): 29-37. [In Persian]
9. Asiazobor E. Our lives are in your hands: survival strategies of elderly women heads households in rural Nigeria. *International Journal of Humanities and Social Science* 2013; 3 (5): 292-303.
10. Bahyan S, Firozabadi A. Factors affecting social security. *Sociological Studies of Urban* 2013; 3 (6): 103-22. [In Persian]